

Sari Forsman-Hugg, Pekka Kinnunen, Päivi Kujala ja Mauri Yli-Liipola: PTT-ennuste, maa- ja elintarviketalous, kevät 2024

Ruokamarkkinat etsivät uutta tasapainoa

Ruokamarkkinat etsivät uutta kysynnän ja tarjonnan tasapainoa viime vuosien markkinashokkien jälkeen, mutta sekä kustannuksiin että hintoihin jää monilta osin tasokorotus. Poikkeuksen tekevät viljan tuottajahinnat, jotka ovat palautumassa kriisejä edeltävälle tasolle. Merkittävä epävarmuustekijä liittyy yksityisen kulutuksen näkymään, ja se heijastuu koko ruokasektoriin. Talouden näkymien kirkastuminen piristää yksityistä kulutusta ja elintarviketeollisuuden suhdannenäkymää ensi vuonna, mutta tämä ei välttämättä näy maatalouden yrittäjätulossa.

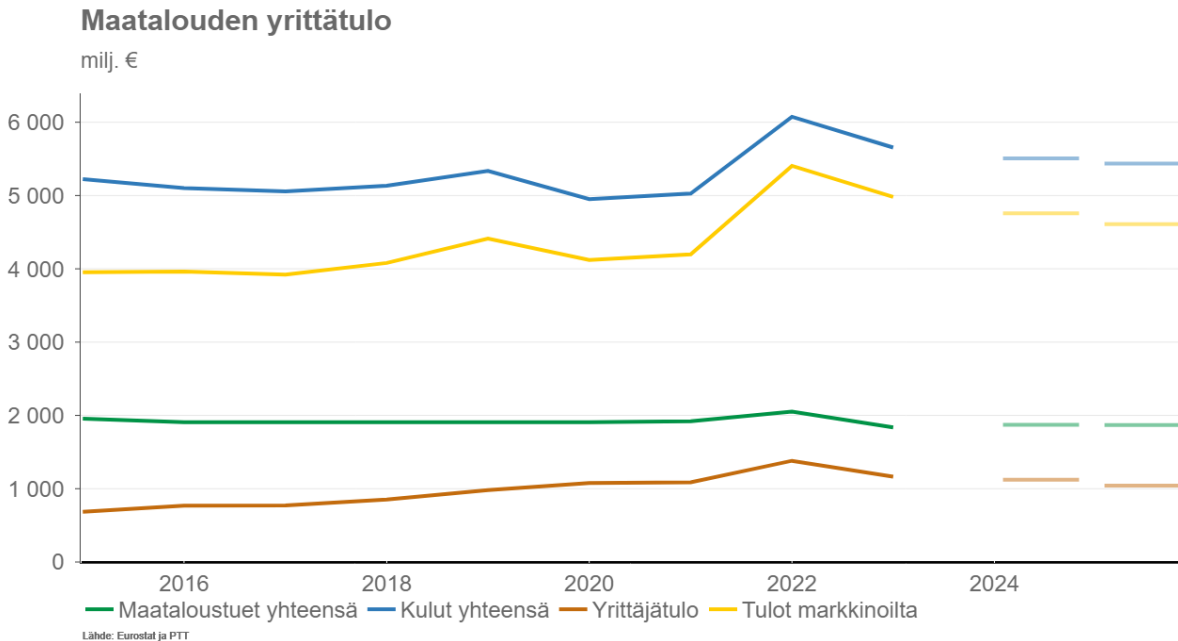
Ennusteen keskeiset epävarmuudet liittyvät käynnissä oleviin Ukrainan sotaan ja Venäjän vaikuttamispyrkimyksiin sekä kotimaan poliittisiin työtaisteluihin. Toistaiseksi poliittisilla työtaisteluilla ei nähdä olevan merkittävää vaikutusta maa- ja elintarviketalouteen, mikäli työtaistelut jäävät lyhytaikaisiksi. Laajentuessaan ja pitkittyessään poliittiset työtaistelut ovat kuitenkin riski sektorin talouden kehitykselle. Vaikutukset voivat näkyä mm. elintarviketiennissä ja tuontiraaka-aineiden ja tuotteiden saatavuudessa. Lisäksi oletetaan, ettei Ukrainan sodassa tapahdu merkittäviä muutoksia ennustekauden aikana. Ennustekausi on tämä ja ensi vuosi.

Julkisen talouden sopeuttamistoimista odotetaan tietoa huhtikuun kehysriihen jälkeen. Mahdollisilla veronkorotuksilla olisi vaikutusta myös ruokasektoriin ja osaan ennustemuuttujista. Arvonlisäveron korotukset heikentäisivät kotitalouksien ostovoimaa. Ruuan arvonlisäveron korotus nostaisi elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien kuluttajahintoja. Vaikutukset ennustekaudella riippuisivat korotusten suuruudesta, voimaantulon ajankohdasta sekä siitä, kuinka täysimääräisesti korotukset siirtyisivät kuluttajahintoihin.

Euroopan parlamentin vaalit ovat kesäkuussa 2024. Uusi komissio aloittaa lokakuussa. Nykyinen komissio haluaa helpottaa viljelijöiden taakkaa loppumetreillään, mutta mahdolliset uudistuksen toimeenpanot menevät joka tapauksessa uudelle komissiolle, joten muutokset tällä ennustekaudella ovat hyvin epävarmoja.

Maatalouden yrittäjätulo ei kasva

Tuottajahinnat ovat laskusuuntaisia, ja vaikka myös tuotantopanosten kustannukset laskevat, kustannustaso jää korkeammaksi verrattuna kriisejä edeltävään aikaan. Kasvinviljelystä saadut tulot pysyvät lähes viime vuoden heikon satovuoden tasolla tuottajahintojen laskiessa. Kotieläintuotannon volyymit pääosin pienenevät, joten yhdessä laskevien tuottajahintojen kanssa tämä pienentää myös kotieläintalouden myyntituloa. Palkkakustannusten nousu rasittaa erityisesti kotieläintiloja. Maatalouden yrittäjätulo on tänä vuonna laskusuuntainen. Ensi vuonna yrittäjätulo ei myöskään pääse kasvuun.

Maataloustukien kokonaismäärään ei tullut korotuksia viime vuonna alkaneen uuden EU-rahoituskauden myötä. Inflaatio on sitä vastoin heikentänyt maatalouden tukien reaalista arvoa. Nykyisen CAP:n rahoituskauden muutokset eivät ole myöskään tukeneet maatalouspolitiikan yksinkertaistamisen tavoitteita, jolloin viljelijöiden hallinnollinen taakka on yhä edelleen kasvanut. Kuluneen talven ja kevään aikana viljelijät ovat useassa EU-maassa protestoineet muuttuneita tukiehtoja ja hallinnollista taakkaa vastaan. Tämä heijastuu ennen kaikkea viljelijöiden motivaatioon, taloudelliseen tulokseen ja aiheuttaa huolta, säilykö ala houkuttelevana uusille yrittäjille.

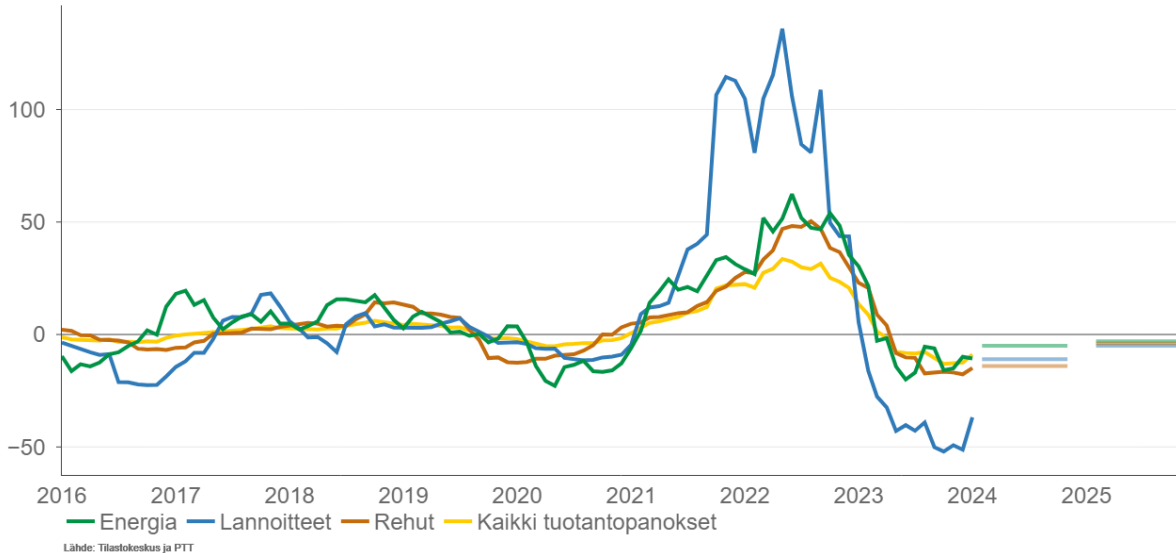
Maatalouden rakennusinvestoinnit ovat olleet laskusuuntaisia vuodesta 2020 lähtien. Kerrosalalla mitattuna valmistuneiden maatalousrakennusten pinta-ala on pienentynyt alle puoleen vuoden 2020 tasosta. Osa investointien laskusta selittyy CAP-rahoituskauden vaihtumisen myötä sekä rakennemuutoksen tuoman tuotannon keskittymisen kautta, mutta samalla rakentamiskustannusten kasvu sekä erityisesti kotieläintuotantoon liittyvät epävarmuudet esimerkiksi EU:n metsäkatoasetuksen tulkinnasta ovat vähentäneet investointihalukkuutta. Lisäksi kohonnut korkotaso ja tiukentunut pankkisääntely vähentävät investointeja.

Tuotantopanosten hinnat laskevat edelleen

Maatalouden tuotantopanosten hinnat nousivat dramaattisesti vuonna 2022. Viime vuonna markkinat sopeutuivat uuteen tilanteeseen, ja keskeisten tuotantopanosten hinnat laskevat vuositasolla. Kustannustaso on kuitenkin korkeammalla kuin ennen Venäjän hyökkäyssodan alkua vuonna 2022. Yleisen kustannustason nousun takia lähivuosina nähdään tuskin hintatasoja, joilla panosten hinnat olivat vuosikymmenen vaihteessa.

Maatalouden tuotantopanosten hinnat

%, vuosimuutos

Lannoitteiden hinnat laskivat vuonna 2023 noin 35 prosenttia. Myös tänä vuonna hinnat ovat laskusuuntaisia, ja lannoitteiden hinnat laskevat Suomessa 11 prosenttia. Kansainvälisesti keskeisten lannoiteraaka-aineiden hinnat ovat edelleen laskusuuntaisia viime vuoteen verrattuna. Samalla maakaasun, joka on keskeinen typpilannoitteiden raaka-aine, hinta vuoden takaiseen verrattuna on ollut laskussa vuoden 2023 alusta asti, ja energiamarkkinat Euroopassa ovat palautuneet viime vuosien hintojen nousuista. EU on kahden viime vuoden aikana pyrkinyt eroon venäläisestä maakaasusta, ja Venäjän merkitys EU:n maakaasun tuonnista onkin vähentynyt alle 15 prosenttiin. Samaan aikaan kuitenkin lannoitteiden tuonti Venäjältä on edelleen hyvin merkittävää, esimerkiksi yhdistelmälannoitteissa Venäjän osuus vuonna 2023 oli lähes 30 prosenttia. Suomessa Venäjältä tuotavien valmiiden lannoitteiden osuus on laskenut hyvin pieneksi. Kuitenkin ammoniakkiin tuonti Venäjältä on edelleen lähes 20 prosenttia koko ammoniakkiin tuonnista arvolla mitattuna.

Energian hinnat ovat edelleen korkealla Venäjän hyökkäyssotaa edeltävään tasoon verrattuna, mutta viime vuonna ja alkuvuodesta hinnat ovat laskeneet tasaisesti. Kokonaisuudessaan energian hinta laskee vuonna 2024 noin 5 prosenttia. Raakaöljyn hinta laski vuonna 2023, mutta vaikka raakaöljyn hinta on ollut nousussa vuoden 2024 alusta asti, ei hinnalle kuitenkaan ole nähtävissä merkittäviä nousupaineita tänä vuonna. Syksyllä 2023 alkanut Israelin ja Palestiinan välinen konflikti ei ole laajentunut ympäröiville alueille, ja konfliktin vaikutus panosmarkkinoilla on jäänyt verrattain pieneksi. Sähkön hinnan odotetaan pysyvän maltillisena tänä vuonna. Tuuli- ja aurinkovoiman tuotantomäärät kasvavat nopeaa tahtia, minkä lisäksi Euroopassa talvi oli lämmin ja maakaasuvarastot Keski-Euroopassa ovat tavanomaista täydempiä. Sähkön hintapiikkejä tulee myös tämän vuoden aikana, mutta pitkäaikaisia korkean hinnan jaksoja ei todennäköisesti tulla näkemään.

Viime vuoden viljasato oli Suomessa pääosin rehulaatuista. Rehujen hyvä saatavuus on näkynyt laskupaineena rehujen hinnoissa vuonna 2023 sekä alkuvuonna 2024. Rehujen hinnan lasku jatkuu tänä vuonna, ja vuositasolla hinnat laskevat noin 14 prosenttia.

Investointien osalta rakentamisen kustannukset ovat tasaantuneet. Rakennustarvikepanosten hinnat kääntyivät laskuun viime vuoden kesällä noustuaan hyvin voimakkaasti vuosien 2021 ja 2022 aikana. Rakentamisen työpanosten hinnat ovat kasvaneet kuitenkin noin 3–4 prosentin vuosivauhtia vuoden 2020 jälkeen, eikä niiden odoteta laskevan merkittävästi tämän vuoden aikana.

Venäjä pyrkii vaikuttamaan viljan kautta

Tulevalla satokaudella sääilmiöt vaikuttavat kokonaisviljasatoon merkittävästi. Esimerkiksi Tynnellä valtamerellä El Niñon helpottaessa alkaa siirtymä kohti La Niña. Toistuessaan samanlaisena kuin viime kerralla Australian vilja- ja öljykasvisatojen arvioidaan kasvavan ennätysuureksi, mikä aiheuttaa laskupainetta viljojen ja öljykasvien hintoihin. Toisaalta kyseinen sääilmiö aiheuttaa normaalia kuivempia olosuhteita monille päätuotantoalueille Amerikassa.

Kokonaisviljantuotannon ennakoitaan kasvavan maltillisesti tulevalla satokaudella, mutta jääden ennätyslukemista. Vehnän tuotanto kasvaa hienoisesti ennustekaudella jääden silti pienemmäksi kuin kulutus. Merkittävin kasvu nähdään soijan tuotannossa satokaudella kysynnän ansiosta sekä Brasilian, Yhdysvaltojen ja Argentiinan tuotannon lisäämisen takia. Soijan voimakas tarjonnan lisääminen aiheuttaa laskupainetta itse soijan hintoihin, mutta myös muiden öljykasvien hintoihin. Muiden öljykasvien hintatasoa ylläpitää kuitenkin pinta-alan vähenemiseen perustuva tuotannon supistuminen erityisesti Pohjois-Amerikassa.

Tulevalla satokaudella EU:n viljan hintoihin vaikuttavat merkittävimmin vientikilpailu eri puolilta maailmaa sekä kevään kylvöt. Ukrainan palautunut viljan vienti sekä Venäjän peräkkäisten suurten satojen ja ennätysellisten vientivarastojen seurauksena viljan ”dumpaaminen” pääasiassa EU:n vientimarkkinoille vaikeuttavat EU:n vientiä ja haastavat sen kilpailukykyä. Ukrainan viljelyalan ennakoitaan pienenevän tulevalla kaudella, mikä tulee hillitsemään sen viljan vientimääriä.

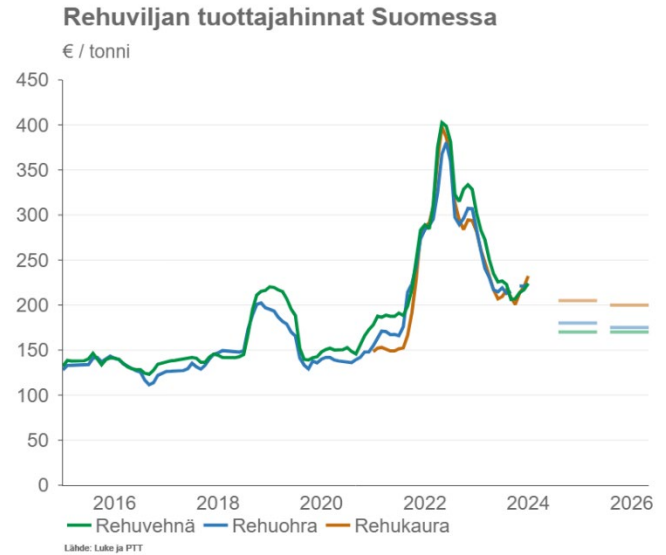
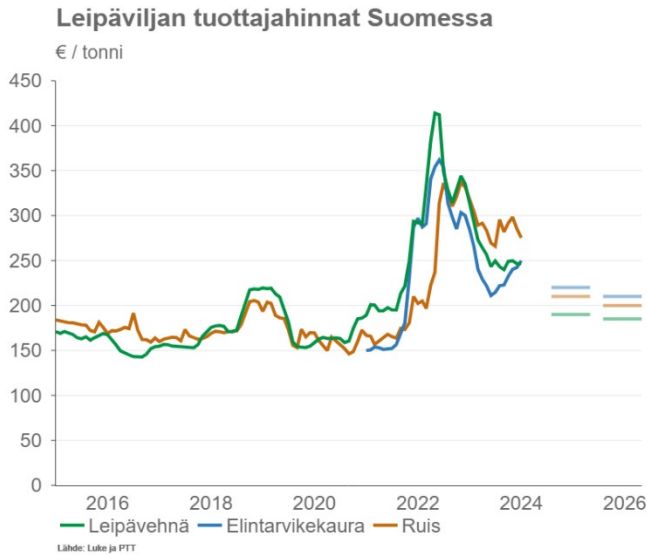
Hintoihin kohdistuvan laskupaineen lisäksi vanhan sadon myynti ennen tulevaa sadonkorjuuta lisää levottomuutta markkinoilla. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toimenpiteiden helpotusten lisäksi levottomuutta pyritään hillitsemään asettamalla huomattava tariffi Venäjältä ja Valko-Venäjältä tuodulle viljalle sekä rajoittamalla useita Ukrainasta tulevia maataloustuotteita. Tariffin hintaa nostava vaikutus tulee olemaan huomattavasti pienempi kuin ukrainalaisten maataloustuotteiden tuontikielto, sillä viime vuonna EU:n viljan tuonnin arvosta yli 40 prosenttia tuli Ukrainasta, kun vastaava osuus Venäjältä oli alle 5 prosenttia.

Vientikilpailun laskevan hintavaikutuksen vastapainona on kevään kylvöjen hidas eteneminen. Alkuvuoden märät sääolot aiheuttavat haasteita kevätkylvöissä ja syysviljojen talvehtimisessä. Märän viime syksyn vuoksi kevätkylvöjen osuus on tavallista suurempi. Näiden syiden vuoksi Euroopan kokonaisviljantuotanto vähenee tulevalla satokaudella. Maissin ja öljykasvien näkymät tulevalle satokaudelle ovat hyvin samanlaisia, joskin ne tulevat vähän hyötymään viljojen pinta-alamuutoksista.

Kotimaan viljan tuottajahinnat laskevat jyrkemmin kuin lannoitteiden hinnat

Kotimaan viljelypinta-alaan ei odoteta kovin suuria muutoksia Kantar TNS Agrin tekemän kylvöalaennusteen mukaan. Kaura-alaan ennakoitaan kasvavan hieman tavoitteena erityisesti lisätä elintarvikekelpoisen kauran määrää. Muiden kevätiljojen pinta-alat pienenevät hienoisesti,

syysvehnän pinta-ala pienenee 14 prosenttia ja ruis jopa neljänneksen. Nurmien, kuminan ja öljykasvien pinta-alat kasvavat.

Kevään sertifioitu kylvösiemen on myyty jo viime syksynä. Sertifioidun siemenen kriteereitä, muun muassa itävyysprosenttia on laskettu, jotta kylvösiementä riittäisi. Myös normaalia suurempi osuus meni täysin hylkyyn. Myös Suomessa sateet ja maan kosteus on ollut poikkeuksellista talven aikana, mikä ei todennäköisesti tule haittaamaan Suomen kevätkylvöjä, koska kylvöt tehdään vasta toukokuussa, mutta kosteus voi vaikuttaa syysviljojen talvehtimiseen.

Suomen EU:ta korkeampi vehnän hinta johtuu pääosin rehulaatuisen vehnän suuresta osuudesta suhteessa elintarvikekelpoiseen vehnään. Laadultaan ja määrältään tavanomaisen sadon toteutuessa rehu- ja elintarvikeviljan välinen hintaero tasoittuu molempien tuottajahintojen ollessa laskusuuntaisia.

Viime vuonna luonnon hoitonurmien ja erilaisten kesantolohkojen pinta-ala kasvoi 8 prosenttia, ja näiden pinta-alan ennakoidaan olevan kasvusuuntainen, sillä laskevat lannoitehinnat eivät juurikaan paranna viljan viljelyn kannattavuutta heikoilla lohkoilla. Nykyinen ympäristökorvaus tekee muun muassa maanparannus- ja saneerauskasveista entistä kannattavampia vaihtoehtoja viljelykiertoon.

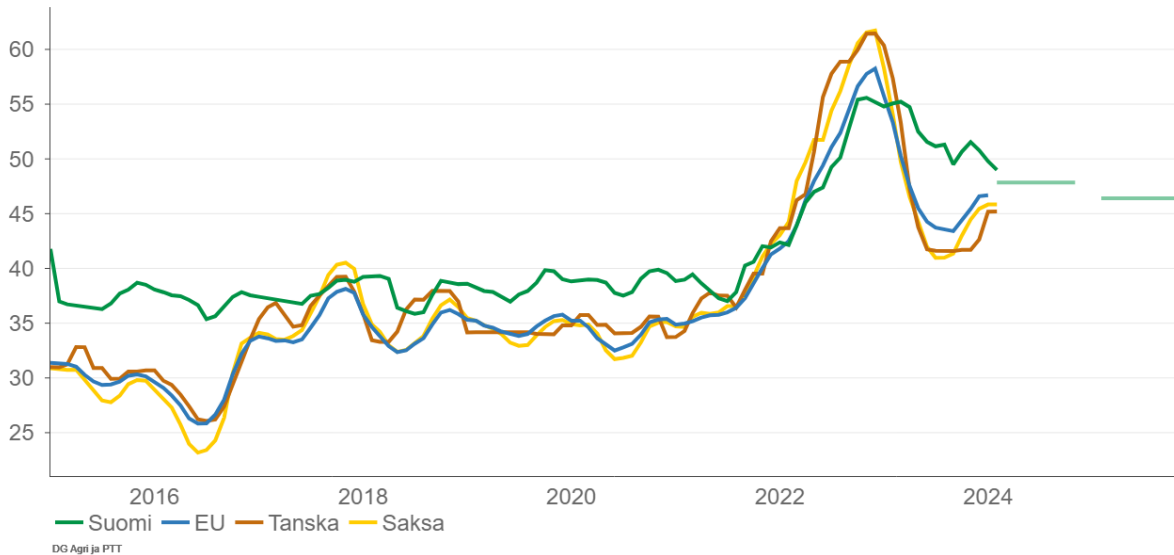
Maidon tuottajahinta Suomessa pysyy korkeammalla kuin EU:n keskimääräinen hinta

Suomessa maidontuotanto jatkaa laskuaan ja laskee tänä vuonna vajaan prosentin. Tuottajahintojen vuosimuutos kääntyi laskuun jo viime vuoden syyskuussa, ja joulukuussa laskua oli jo yli 8 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Maidontuotannossa kustannustaso pysyy edelleen korkealla, mutta energian hintojen sekä rehukustannusten lasku alentavat tuotantokustannuksia edellisvuodesta. Tavallisen maidon osalta maidontuottajien lukumäärä väheni viime vuonna 8 prosenttia. Luomumaidon kannattavuushaasteet, muuttuneet tukiehdot ja pienenevä luomumaidon kysyntä näkyvät kotimaassa. Luomumaidontuottajien lukumäärä väheni viime vuonna 21 prosenttia ja tuotanto 9 prosenttia. Luomumaidon tuotanto pienenee ennustekaudella edelleen kysynnän

vähentyessä kuluttajahintojen nousun myötä sekä luomumaidon kilpaillessa kuluttajien kysynnästä erilaisten maitojen, kuten vapaan lehmän maito, tultua markkinoille.

Maidon tuottajahinta EU-alueella

€ / 100kg

Kansainvälisesti maidontuotanto on kasvanut viime vuosina noin prosentin vuosivauhtia, ja kasvu jatkuu tänä vuonna. Kiinassa oman tuotannon kasvu sekä talouskasvun hiipumisesta johtuva heikentyvä kulutusksyntä ovat pienentäneet maitotuotteiden tuontia. Suurimman maidontuottajamaan Intian maidontuotanto kasvaa, ja myös Australian maidontuotanto kasvaa. Yhdysvaltojen maidontuotannon ennakoidaan sen sijaan hieman vähentyvän tilamäärän ja pienenevän keskituotoksen vuoksi.

EU:ssa maidon tuottajahinnat kääntyivät voimakkaan pudotuksen jälkeen jälleen nousuun viime syksynä, ja kuukausitason nousua nähtiin elokuusta tammikuuhun. Vuodentakaiseen verrattuna EU:n tuottajahinnat olivat syksyllä kuitenkin yli 20 prosenttia alemmalla tasolla. Hintaero Suomen ja EU:n välillä kaventui loppuvuodesta 2023. Maidon tuottajahinta laskee Suomessa tänä vuonna noin 10 prosenttia verrattuna viime vuoden keskihintaan säilyen kuitenkin EU:n keskihintaa korkeammalla.

Maidon tuottajahinta laskee EU:ssa ennustekaudella suhteessa enemmän kuin naudanlihan hinta seuraten tarjonnan ja kysynnän tasapainoa. Maidon tuotanto EU:ssa säilyy melko vakaana hienoisella kasvu-uralla rehukustannusten pienentyessä, keskituotosten noustessa ja kotimaisen kysynnän vahvistuessa. Naudanlihan tarjonta puolestaan vähenee lypsylehmien määrän vähentymisen ja tuottajien tiukkojen taloustilanteiden vuoksi.

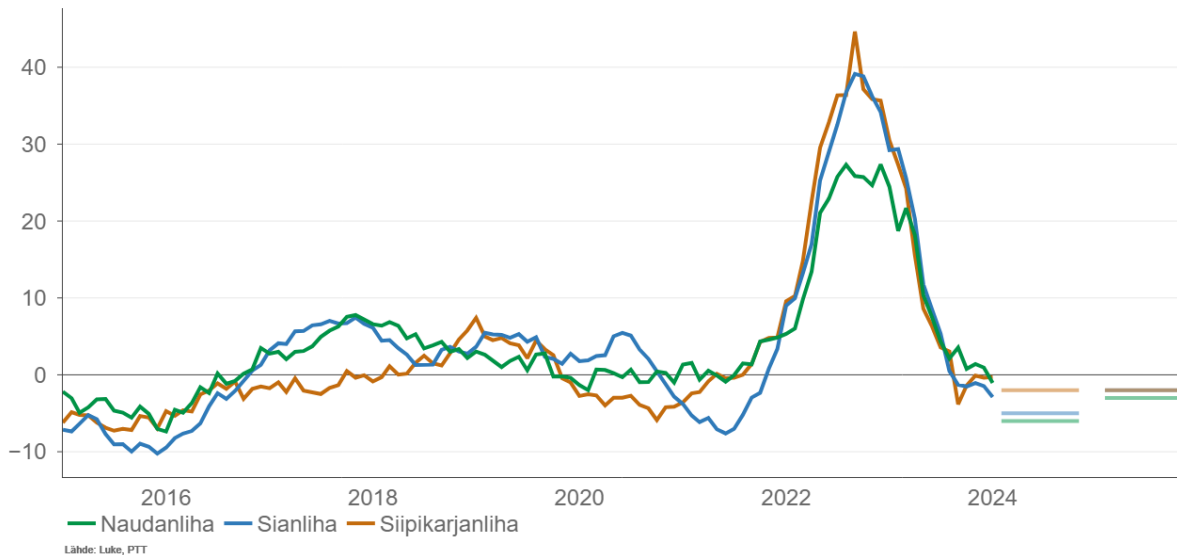
Lihan kysynnän muutokset näkyvät yhä nopeammin naudanlihan tuottajahinnoissa

EU:ssa naudanlihan hinta on pysynyt pitkään tasaisena korkealla tasolla, mutta viime vuoden lopulla se kääntyi nousuun, kun tarjonta väheni kysyntää enemmän. Tänä vuonna samanlaisen hintatrendin odotetaan jatkuvan, mutta tuotannon väheneminen hidastuu. Tämä tukee hintatason säilymistä. Kysynnän ja tarjonnan välisen kuilun tasoittumista on nähtävissä myös sianlihan osalta.

Hintavaihteluista huolimatta sianlihan keskihinta EU:ssa pysyy huomattavasti korkeammalla tasolla muuhun maailmaan verrattuna. Siipikarjanlihan kulutuksen odotetaan kasvavan, ja ukrainalaisen tuonnin vähenemisen myötä myös tuotannon odotetaan kasvavan.

Lihan tuottajahinnat

%, vuosimuutos

Kotimaassa tukimuutosten ja heikon kysynnän vuoksi ruuhkautuneet nautojen teurastukset johtivat haluttua korkeammalle jääneeseen teuraspainoon ja kasvaneen kappalemäärän myötä tuotannon kasvuun viime vuonna. Kasvaneen tuotannon myötä pakkasvarastojen taso säilyi korkealla tasolla. Lisääntynyt tarjonta ja heikko kysyntä saivat naudanlihan kuluttajahinnan laskuun viime vuoden loppupuolella, jolloin naudanlihasta tuli suhteellisesti halvempaa muihin lihalajeihin verrattuna. Tämän seurauksena kulutus elpyi, mikä tulee helpottamaan teuras- ja vasikkaruuhkia tänä vuonna.

Kulutuksen elpymisen ennakoidaan kuitenkin olevan vain tilapäistä, ja siirtymän punaisen lihan kulutuksesta siipikarjan lihaan olevan suurempaa kuin päinvastoin. Täydet pakkasvarastot ja hidas teurasmäärien sopeuttaminen tasoittavat tuotantomäärien korjausliikettä viime vuoden kasvusta vähentäen naudanlihantuotantoa tänä vuonna yhden prosentin. Kysynnän tasaantuessa ja hitaasti sopeutuvan tarjonnan takia naudanlihan tuottajahinta laskee lihalajeista eniten tänä vuonna, noin 6 prosenttia.

Sianlihan kulutuksen ja tuotannon välinen kuilu kapenee edelleen. Kulutusmuutosten vuoksi sianlihantuotannon vähenemisen ennakoidaan jatkuvan tänä vuonna, mutta viime vuonna kohentunut tilojen kannattavuustilanne hidastaa vähenemistä. Sianlihan tuotanto vähenee tänä vuonna 2 prosenttia ja tuottajahinta laskee 5 prosenttia.

Siipikarjanlihan positiivisten vienti- ja kotimarkkinoiden kulutusnäkökymien takia tuotannon ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 1 prosentin. Kotimainen tuotanto haastaa tuontia erityisesti ukrainalaisen siipikarjanlihan tuontikiellon osalta. Positiivisten kulutusnäkökymien takia tuottajahinnan odotetaan laskevan vain 2 prosenttia tänä vuonna.

Ruuan hinnassa vain maltillista laskua

Yleisen inflaation odotetaan jatkuvan ennustekaudella positiivisena mutta huomattavasti maltillisempänä kuin parin edellisvuoden aikana. Ruuan hinnan odotetaan ”normalisoituvan” uudelle tasolle. Viime vuonna ruuan (elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat) hinnan vuosimuutos hidastui selvästi loppuvuotta kohden, ja hintatasossa nähtiin jo käännettä alaspäin. Kuluvan vuoden helmikuussa ruuan inflaatio kääntyi negatiiviseksi sitten kesäkuun 2021 ollen -0,5 prosenttia. Tänä vuonna ruuan hinta laskee maltillisesti, vuositasolla keskimäärin noin 2 prosenttia, kun yleisesti kuluttajahinnat nousevat PTT:n ennusteen mukaan 1,9 prosenttia¹. Myös ensi vuonna ruuan hinta laskee maltillisesti. Ruuan mahdollinen alv-korotus esimerkiksi yhdellä prosenttiyksiköllä hidastaisi elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien kuluttajahintojen laskua ensi vuonna.

Ruokakauppojen lisääntynyt hintakilpailu asettaa painetta hintojen laskulle. Elintarviketeollisuudessa kustannustaso on pysynyt korkeana, mikä on näkynyt elintarvikkeiden valmistuksessa myyntihintojen (tuottajahinnat) vuosimuutoksen nousuna vielä viime kuukausinakin. Elintarvikkeiden valmistuksessa tuottajahinnat ovat nousseet noin neljänneksen kahden edellisvuoden aikana. Tänä vuonna elintarviketeollisuuden tuotantopanostuskustannukset laskevat viime vuodesta, ja tuottajahinnat kääntyvät laskuun. Palkkojen nousu elintarviketeollisuudessa ja vähittäiskaupassa on kuitenkin kustannuksia nostava tekijä. Myös joidenkin tuontiraaka-aineiden hinnat ovat nousussa. Kokonaisuudessaan kustannustaso elintarviketeollisuudessa pysyy edelleen verraten korkeana ennustekaudella. Kustannusten laskun siirtymisessä kuluttajahintoihin viivettä aiheuttaa elintarviketeollisuuden muut kuin maatalousraaka-aineen kustannukset. Esimerkkinä viljatuotteet ja leipä -tuoteryhmä, jossa viljaraaka-aineen tuottajahinta on jo pitkälti palautunut kriisejä edeltävälle tasolle, mutta kuluttajahinnat pysyvät verrattain korkealla tasolla.

Tänä vuonna nähdään eriytyvää hintakehitystä tuoteryhmittäin ja tuotteittain. Vähemmän jalostetuissa tuotteissa kuten lihassa hinnat laskevat vuositasolla keskimääräistä enemmän; lihan hinta oli laskusuuntainen jo syksyllä. Palkkakustannusten nousu näkyy erityisesti pidemmälle jalostetuissa tuotteissa, joiden valmistuksessa on enemmän työvaiheita. Yksittäisistä raaka-aineista esimerkiksi kaakaon hinta maailmanmarkkinoilla on jyrkässä nousussa ja heijastuu ennustekaudella suklaata sisältävien tuotteiden hintoihin makeis- ja leipomoteollisuudessa.

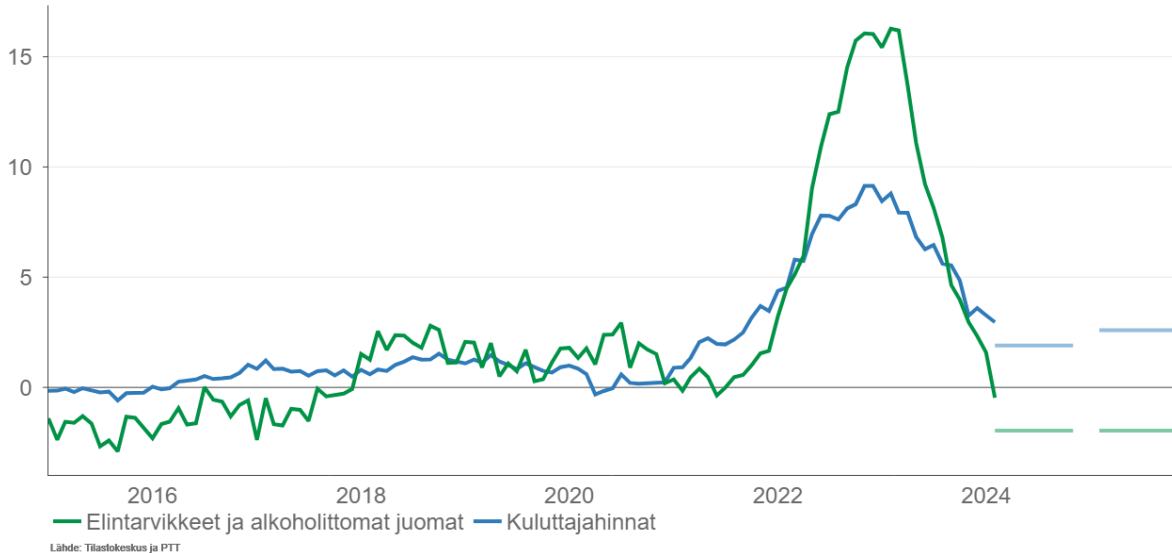
---

¹ PTT:n kansantalouden ennuste 20.3.2024.

Kuluttajahinnat ja ruuan hinta

%, muutos vuoden takaa

Ruuan inflaatio on hidastunut EU:n laajuisesti, mutta helmikuussakin vuosimuutos oli EU:ssa ja Euroalueella vielä noin 3 prosenttia. Myös USA:ssa, jossa hintojen nousu kiihtyi aikaisemmin kuin EU:n alueella, hintojen nousu on jatkunut mutta maltillistunut.

Markkinaolosuhteet pysyvät haasteellisena, käänne parempaan ensi vuonna

Elintarviketeollisuuden markkinaolosuhteet pysyvät tänä vuonna vielä haasteellisina. Keskeinen epävarmuutta aiheuttava tekijä on se, mihin suuntaan elintarvikkeiden kysyntä kehittyi osana yksityistä kulutusta. Tämä epävarmuus liittyy yksityisen kulutuksen kehitykseen yleisesti sekä julkisen talouden sopeuttamistoimien - joista ennusteen kirjoittamishetkellä ei vielä ole tietoa - vaikutukseen kotitalouksien ostovoimaan. Vaikka SAK:n ammattiliittojen poliittiset lakot maaliskuussa eivät suoraan kohdistu elintarviketeollisuuteen, vaikuttavat ne jossain määrin elintarviketeollisuuteen sekä elintarvikkeiden valmistuksessa tarvittavien tuontiraaka-aineiden ja muiden tuontipainosten saatavuuteen työtaistelujen pitkittyessä ja laajentuessa.

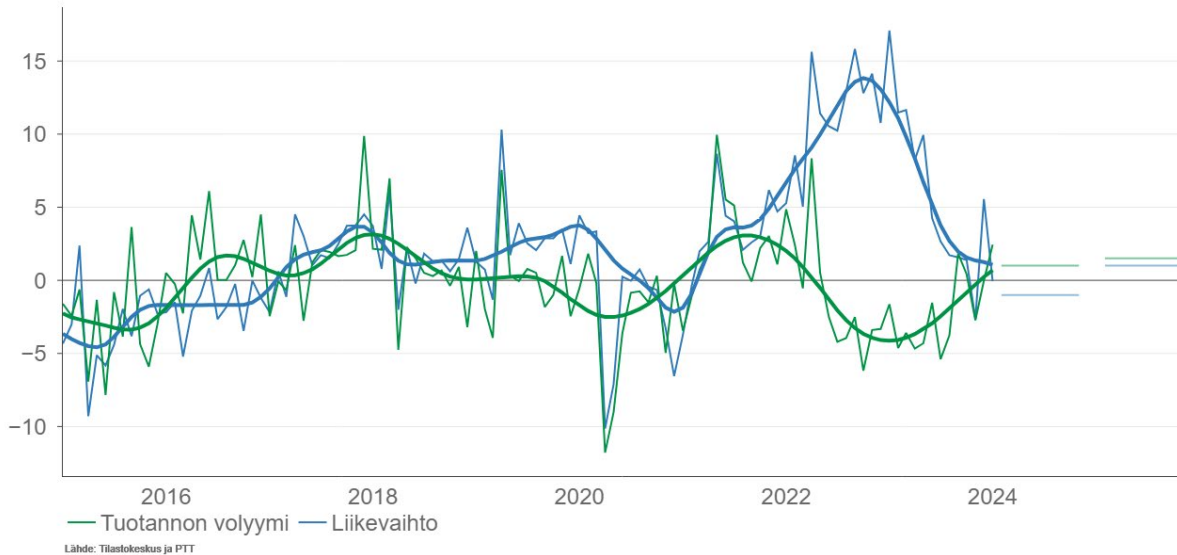
Elintarviketeollisuuden volyyymi laski kaksi vuotta peräkkäin vuosina 2022 ja 2023; vuoteen 2021 verrattuna laskua oli noin neljä prosenttia. Myös euroalueella elintarvikkeiden tuotanto oli laskusuuntainen viime vuonna. Tänä vuonna volyyymi palautuu hieman, ja palautuminen jatkuu ensi vuonna. Mikäli ruuan arvonlisäveroä korotettaisiin merkittävästi tai yleistä arvonlisäverokantaa korotettaisiin, vaikuttaisi tämä kotitalouksien ostovoimaan ja voisi ostokäyttäytymisen sopeuttamisen kautta hidastaa elintarviketeollisuuden tuotannon volyymin palautumista.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto jatkoi kasvuaan viime vuonna myyntihintojen nousun myötä, mutta kasvu hidastui loppuvuotta kohti. Liikevaihdon kasvu tuli kotimaan markkinoilta, kasvuun vaikutti teollisuuden myyntihintojen nousu. Vientiliikevaihto kääntyi miinukselle. Tänä vuonna liikevaihdon kasvu kääntyy miinukselle elintarviketeollisuuden tuottajahintojen laskiessa. Myös ravintola-alan vaisu näkymä voi heijastua foodservice-tuotteiden kysyntään. Elintarviketeollisuuden

investointinäkömä on hieman viime vuotta parempi. Osa investoinneista on korjausinvestointeja. Kestävyyteen liittyvän sääntely lisääntyminen edellyttää toimialalta mm. uusia raportointijärjestelmiä.

Elintarviketeollisuus

%, vuosimuutos, työpäiväkorjattu

Ostovoiman koheneminen ja inflaation hidastuminen vahvistavat kysyntää ensi vuonna

Hintojen nousu vahvisti kotitalouksien hintatietoisuutta, ja kuluttajat ovat parin viime vuoden aikana sopeuttaneet elintarvikkeiden kulutusta monin tavoin, kun ostovoima heikkeni merkittävästi vuonna 2022. Tänä vuonna kotitalouksien ostovoima kohenee inflaation hidastuessa, palkkojen noustessa ja korkojen laskiessa samalla, kun työllisyyden ei ennakoida radikaalisti heikkenevän. Reaalitulojen kasvun ja hiipuvan kulutuksen seurauksena säästämisaste on positiivinen tänä vuonna. Keskeinen kysymys on, missä määrin kotitalouksien tulojen lisäys näkyy elintarvikkeiden kulutusmuutosten palautumisena, kun reaalitytulot kasvavat ja ruuan hinta laskee maltillisesti. Työmarkkinatilanteen epävarmuus, sosiaaliturvajärjestelmään tehtävät leikkaukset ja kansainväliset jännitteet voivat heijastua kulutuspäätöksiin erityisesti kestokulutustavaroissa. Tänä vuonna elintarvikkeiden kulutuksen ennakoitaan joissain määrin palautuvan, mutta kysynnän piristyminen näkyy vahvemmin vasta ensi vuonna. Hinnan merkitys elintarvikkeiden ostopäätöksissä säilyy edelleen hyvin merkittävänä, ja muun muassa kaupan omien merkkien myynnin ennakoitaan edelleen kasvavan.

Lihan kokonaiskulutus jatkaa Suomessa laskuaan maltillisesti ennustekaudella. Siipikarjanlihan kulutus kasvaa edelleen mutta edellisvuosia maltillisemmin. Sianlihan kulutus jatkaa laskuaan. Naudanlihan kulutuksessa voidaan jopa nähdä pientä palautuvaa nousua tänä vuonna, kun hintojen nousu vähensi kulutusta viime vuonna trendin alapuolelle. Pitkällä aikavälillä naudanlihan kulutuksen trendi on kuitenkin laskeva. Nestemäisten maitotuotteiden kulutus jatkaa laskuaan. Kasvipohjaisten proteiinituotteiden kulutus kasvaa hitaasti. Kulutuskorissa pidemmälle jalostettujen tuotteiden osuus on aiempaa suurempi.

Elintarvikevienti kaipaa uusia avauksia Kiinan vientikysynnän heikentyessä

Sekä elintarvikeviennin että -tuonnin arvo laski viime vuonna. Viennin taso säilyi kuitenkin lähellä vuoden 2022 tasoa, jolloin viennin arvo kasvoi merkittävästi mutta pitkälti vientihintojen nousun vuoksi. Viime vuonna kauppataseen alijäämä hieman kasvoi, kun viennin arvo väheni enemmän kuin tuonnin arvo. Viime vuonna sekä maitotaloustuotteiden että lihan vienti laski sekä arvoltaan että määrältään, ja tämä näkyi myös elintarviketeollisuuden vientiliiketoiminnan laskuna. Viennin arvo Kiinaan lähes puolittui, ja se näkyy erityisesti maitosektorilla, jossa viennin ylijäämä on pitkälti sulanut. Viljan viennin sekä arvo että määrä kasvoivat. Lihan osalta viennin arvolla mitattuna alijäämä on kasvanut pandemiaa edeltävälle tasolle.

Viennin kasvupotentiaali on tunnistettu, mutta kasvunäkymä tänä vuonna on heikko johtuen vientihintojen kääntymisestä laskuun, Kiinan kysynnän vähenemisestä ja korvaavien kohdemarkkinoiden löytämisen hitaudesta. Tänä vuonna lihan viennin arvo laskee, eikä maitosektorin vientikään kasva, mikäli Kiinan tilalle ei löydetä uusia markkinoita. Viljaa viedään tänä vuonna viime vuotta vähemmän. Lisäksi työtaistelut pitkittyessään heikentävät vientiä ja vientiyriyten toimitusvarmuutta. Uusia avauksia ja kohdemarkkinoita tarvitaan kiperästi. Vientikysyntää on tunnistettu muun muassa kasvi- ja kaurapohjaisille tuotteille.

Ennusteen taustalla on käytetty mm. seuraavia tilasto- ja muita lähteitä: Eurostat, EU Agriculture Outlooks, FAO, International Grains Council (IGC), Luonnonvarakeskus, OECD, Päivittäistavarakauppa ry, Tilastokeskus, Tulli ja USDA WASDE -report.

Keskeiset ennustemuuttujat

	2023	2024e	2025e
Leipävehnän tuottajahinta ¹	-18,8 %	-22 %	-2 %
Rehuohran tuottajahinta ¹	-20,5 %	-17 %	-2 %
Elintarvikekauran tuottajahinta ¹	-15,8 %	-5 %	-4 %
Naudanlihan tuottajahinta	8,6 %	-6 %	-3 %
Sianlihan tuottajahinta	9,4 %	-5 %	-2 %
Siipikarjanlihan tuottajahinta	8,8 %	-2 %	-2 %
Maidon tuottajahinta	7,6 %	-10 %	-3 %
Lannoitteiden hinnat	-38,2 %	-11 %	-5 %
Energian hinta	-6 %	-5 %	-3 %
Rehujen hinnat	-6 %	-14 %	-4 %
Maatalouden yrittäjätulo ²	-15,7 %	-3,5 %	-7,3 %
Elintarvikkeiden kuluttajahinnat ³ (elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat)	9,0 %	-2 %	-2 %
Vilja ja leipätuotteiden kuluttajahinnat	11,8 %	-2,5 %	-2 %
Liha, kuluttajahinta	8,4 %	-4 %	-1,5 %
Maitotuotteet, juustot ja kananmunat; kuluttajahinta	10,3 %	-4 %	-1,5 %
Elintarviketeollisuuden volyymi	-2,5 %	1 %	1,5 %
Elintarviketeollisuuden ⁴ liikevaihto	5,1 %	-1,5 %	1 %
Elintarvikeviennin arvo	-5,9 %	-5 %	4 %
Elintarviketuonnin arvo	-1,7 %	-2,5 %	2 %

¹⁾ Tuottajahinta on satovuoden hinta 2023/24, 2024/25e ja 2025/26e.

²⁾ Maatalouden yrittäjätulon vuoden 2024 vertailuperustana on Eurostatin ennakkotieto.

³⁾ Kuluttajahintaindeksi, Tilastokeskus

⁴⁾ Sekä elintarvikkeiden (TOL10) ja juomien (TOL11) valmistus.